

ELTE | ÁJK
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

Fel-lépések - A gyermekek eljárási képessége és önálló eljárásindítása, különös tekintettel a klímaügyekre

Lápossy Attila

ELTE ÁJK Alkotmányjogi Tanszék

„Gyermekek jogok környezeti és klímaügyekben”
szakmai rendezvény **2025. november 6.**

Az előadás felépítése

Kiinduló kérdések

1. Véleménye szerint megengedhető-e, hogy egy 18 év alatti gyermek szülői jóváhagyás nélkül is tüntetés résztvevője vagy szervezője legyen?

2. Véleménye szerint megengedhető-e, hogy a szülő jóváhagyása esetén egy 18 éves gyermek tüntetés résztvevője vagy szervezője legyen?

3. Véleménye szerint megengedhető-e, hogy egy gyermek önállóan, szülői jóváhagyás nélkül Alkotmánybírósághoz forduljon indítvánnyal?

4. Véleménye szerint megengedhető-e, hogy egy gyermek szülői jóváhagyással az Alkotmánybírósághoz forduljon indítvánnyal?

Esetek az alkotmánybírószági gyakorlatból 1.

A Szivárvány-határozat (21/1996. (V. 17.) AB határozat)

Gyermekek egyesülési jogának
gyakorlása és korlátozhatósága

A Legfelsőbb Bíróság elnöke kérte, hogy az Alkotmánybíróság absztrakt alkotmányértelmezés keretében határolja el egymástól a **gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz**, illetve **egyesüléshez való jogát**. Az indítványozó szerint konkrét alkotmányjogi probléma van abban az összefüggésben, amely a gyermeknek azt a jogát, hogy az állam részéről a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi védelemben és gondoskodásban részesüljön, szembesíti az őt megillető egyesülési joggal abban az esetben, ha **olyan egyesületben (Szivárvány Egyesület) való tagságának kérdése merül fel, amely a homoszexuális személyek, mint társadalmi csoport jogvédelmi szövetségeként lép fel.**

Esetek az alkotmánybírósági gyakorlatból 1.

A Szivárvány-határozat (21/1996. (V. 17.) AB határozat)

Alkotmánybírósági
döntés

A gyermeknek az a joga, hogy az állam részéről a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemben és gondoskodásban részesüljön, **az állam alkotmányos kötelességét alapozza meg a gyermek fejlődésének védelmére**. Az államnak ez a kötelessége alkotmányos alapot nyújt arra, hogy a törvényhozó vagy a bíróság - elsősorban a nyilvánosság szférájában - a gyermek **alapjog-gyakorlását**, ezen belül a gyermek egyesülési joga gyakorlását **korlátozza**.

Az államnak a gyermeket a fejlődésére káros hatásokon kívül az olyan **kockázatvállalásoktól is meg kell óvnia**, amelyekkel kapcsolatban **életkoránál** (az ettől függően feltételezett testi, szellemi, erkölcsi és társadalmi érettségénél) **fogva nem képes megismerni és értékelni** sem a választható lehetőségeket, sem pedig választása következményeit saját személyiségére, illetve későbbi életére és társadalmi beilleszkedésére nézve.

Esetek az alkotmánybírósági gyakorlatból 1.

A Szivárvány-határozat (21/1996. (V. 17.) AB határozat)

Alkotmánybírósági mérce

A nagykorúaknak a jog be nem avatkozása széles lehetőséget ad az általános személyiségi jogból folyó jog az önmeghatározásra és cselekvési szabadságra, az állam korlátozó gyámkodása csak a határesetekben alkotmányossági viták tárgya. A gyermekek esetében ugyanakkor maga az Alkotmány és a nemzetközi egyezmények teszik **állami kötelességgé a gyermek fejlődési útjának megóvását a veszélyektől és kockázatoktól**, hogy felkészülhessen a felelős és tájékozott döntésekre, mihelyt életkorával vélelmezett érettsége erre képessé teszi. **A jog korlátozásához a gyermek védelme érdekében sem elég a testi, szellemi, erkölcsi fejlődés elvont veszélyeztetése.** Azt kell bizonyítani, hogy valamely tevékenységet azért korlátoz vagy tilt a jog, mert az az érintett korosztályra konkrét veszélyekkel jár, e konkrét veszély nagysága dönti el a korlátozás arányosságát is.

Esetek az alkotmánybíróvási gyakorlatból 2.

3142/2025. (V. 15.) AB határozat)

A kiskorú indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyet – főtitkári hiánypótlási felhívást követően – kiegészített, ahhoz szülői hozzájáruló nyilatkozatot is csatolt. Alkotmányjogi panaszában előadta, hogy az általa támadott a nevelési-oktatási intézményekben a tiltott és a használatában korlátozott tárgyak köréről, valamint a tárgyakra vonatkozó eljárásrend részletes szabályairól szóló rendelet számos Alaptörvényben deklarált alapjogát (hatósági vagy bírósági döntés nélkül) közvetlenül sért, mivel diákként, az oktatási intézményben közvetlenül kihatnak a rendelet szabályai.

Testi és személyi
biztonság

Magánélethez
való jog

Művelődéshez
való jog

Tulajdonhoz való
jog

Esetek az alkotmánybírósági gyakorlatból 2.

3142/2025. (V. 15.) AB határozat)

Az indítványozó kiskorú. Az alkotmánybírósági törvény úgy fogalmaz, hogy a panasz benyújtásának feltétele valamely az Alaptörvényben biztosított jog sérelme. E tekintetben az indítványozói jogosultság előfeltétele kettős: egyfelől szükséges hozzá, hogy az indítványozó **az adott ügyben felhívott, érvényesíteni kívánt Alaptörvényben biztosított jogvédelemre jogot formálhat** (alapjogi jogképesség), és e jogok önálló érvényesítésére képes (alapjogi cselekvőképesség). Jelen ügyben vitán felül áll, hogy **az indítványozó alapjogi jogképessége a hivatkozott alapjogok tekintetében fennáll**. A kiskorú, korlátozottan cselekvőképes indítványozó törvényes képviselője **utólagos hozzájárulásával** nyújtotta be indítványát. Ekként, jelen ügyben az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi elbírásáról döntött.

Van-e jelentősége a
szülői hozzájárulásnak?

Esetek az alkotmánybírósági gyakorlatból 2.

3142/2025. (V. 15.) AB határozat) Kisebbségi álláspontok

Juhász Imre

Álláspontom szerint a határozat indokolásának lényeges hiányossága, hogy nem végezte el kellő körültekintéssel az indítványozói jogosultság vizsgálatát. Jelen ügy indítványozója egy 14. életévét betöltött kiskorú személy volt, aki törvényes képviselőjének hozzájárulásával kezdeményezte az alkotmányjogi panasz eljárást. Vitán felül áll, hogy az alapjogok minden embert megilletnek, sőt, az Alaptörvény a gyermekeket kiemelt védelemben részesíti. Itt azonban nem ez a kérdés, hanem az alapjog Alkotmánybíróság előtti eljárásban kiskorú általi érvényesítésének rendje. Az indítványozói jogosultságot illetően tehát abban kellett volna egyértelműen állást foglalni, hogy a 18. életév alatti személyek milyen módon tudják érvényesíteni az alapjogaikat, azaz milyen formai követelményeknek kell eleget tenniük, hogy az Alkotmánybíróság előtt indítványozóként eljárhassanak. [...] A gyermek legjobb érdeke és a törvényes képviselők nevelési kötelezettsége kizárólag úgy lenne biztosítható, ha a gyermek az indítványát a törvényes képviselője útján nyújthatná be.

Esetek az alkotmánybírósági gyakorlatból 2.

3142/2025. (V. 15.) AB határozat) Kisebbségi álláspontok

Schanda Balázs

Az alapjogi cselekvőképesség értelmében az alapjog jogosultja az Alaptörvény vagy törvény keretei között akár egyénileg, akár más útján gyakorolhatja (ha ez az adott alapjoggal összefér) és érvényesítheti az őt, alapjogi jogképessége alapján megillető jogokat. Az alapjogi cselekvőképesség teljességének határát főszabály szerint a 18. életév betöltéséhez köthetjük. Egyes esetekben azonban, az alapjogi cselekvőképesség meglétének vizsgálatakor nem csak az egyén életkorát, hanem az adott kérdés tárgyát is figyelembe kell venni. Ennek alapján adott esetben az alapjoggyakorlás lehetősége (vagy is az alapjogi cselekvőképesség) életkori határa a 18. életév betöltésénél alacsonyabb életkor is lehet. Jelen ügyben, az indítványozó által hivatkozott alapjogok mind olyan alapjogoknak tekinthetők, amelyeket a kiskorú indítványozó egyénileg is gyakorolhat és érvényesíthet, ahogy az alkotmányjogi panaszban támadott Rendelet is eleve nagyrészt olyan személyeket érint, akik még nem töltötték be a 18. életévüket. Mindezek alapján meg állapítható, hogy jelen esetben a kiskorú indítványozó rendelkezik alapjogi cselekvőképességgel, azaz az indítványozói jogosultsága ez alapján áll fenn.

Esetek az alkotmánybírósági gyakorlatból 2.

3142/2025. (V. 15.) AB határozat) Kisebbségi álláspontok

Horváth Attila

Meglátásom szerint az alkotmányjogi panaszt nyilvánvalóan nem az a 15 éves kiskorú személy írta, akinek a nevében beadásra került. Álláspontom szerint erkölcsileg és egyébként jogilag is elítélhető az a gyakorlat, ami kor felnőtt emberek gyerekeket használnak fel arra, hogy látszólag a gyermekek jogainak védelmében, azonban alapvetően politikai indíttatásból hatóságok, bíróságok és immáron az Alkotmánybíróság előtt is fellépjenek. [...]

Álláspontom szerint a konkrét ügyben az Alkotmánybíróságnak nem lett volna szabad megengednie, hogy egy kiskorú neve alatt oly módon kerüljön benyújtásra egy alkotmányjogi panasz, hogy azt teljesen nyilvánvalóan nem a kiskorú írta. Véleményem szerint a konkrét ügy tárgyi súlya kapcsán tekintettel arra, hogy a kiskorú oktatását érintő kérdésben az alkotmánybírósági törvény szerinti normakontrollra irányuló alkotmányjogi panaszról van szó, kizárólag a szülői felügyeletet gyakorló szülő mint az indítványozó kiskorú törvényes képviselője útján élhetett volna indítványtételi jogával.

A gyermek alapvető jogai és joggyakorlása

Teljes alapjog-gyakorlásról (alapjog gyakorlási képességről) akkor beszélünk, HA

a) az adott alanyi **alapjogot**

b) **közvetlenül**, azaz más külső szereplő, így különösen a *szülő* beavatkozása nélkül

c) **teljeskörűen**, azaz a mindenkire érvényes korlátokkal önmaga **gyakorolhatja**

ÉS

Kivételes megoldás

d) **annak sérelme/korlátozása esetén az alapjogát képes önmaga önállóan érvényesíteni**, jogorvoslatot igényelni az adott, megfelelő fórumok előtt.

„A gyermeki jogok velejárója, hogy olyan alanyokra vonatkoznak, akik egyrészt nélkülözik a felnőttek teljes autonómiáját, másrészt azonban jogok alanyai.”

A gyermekek jogainak specifikus korlátozhatósága

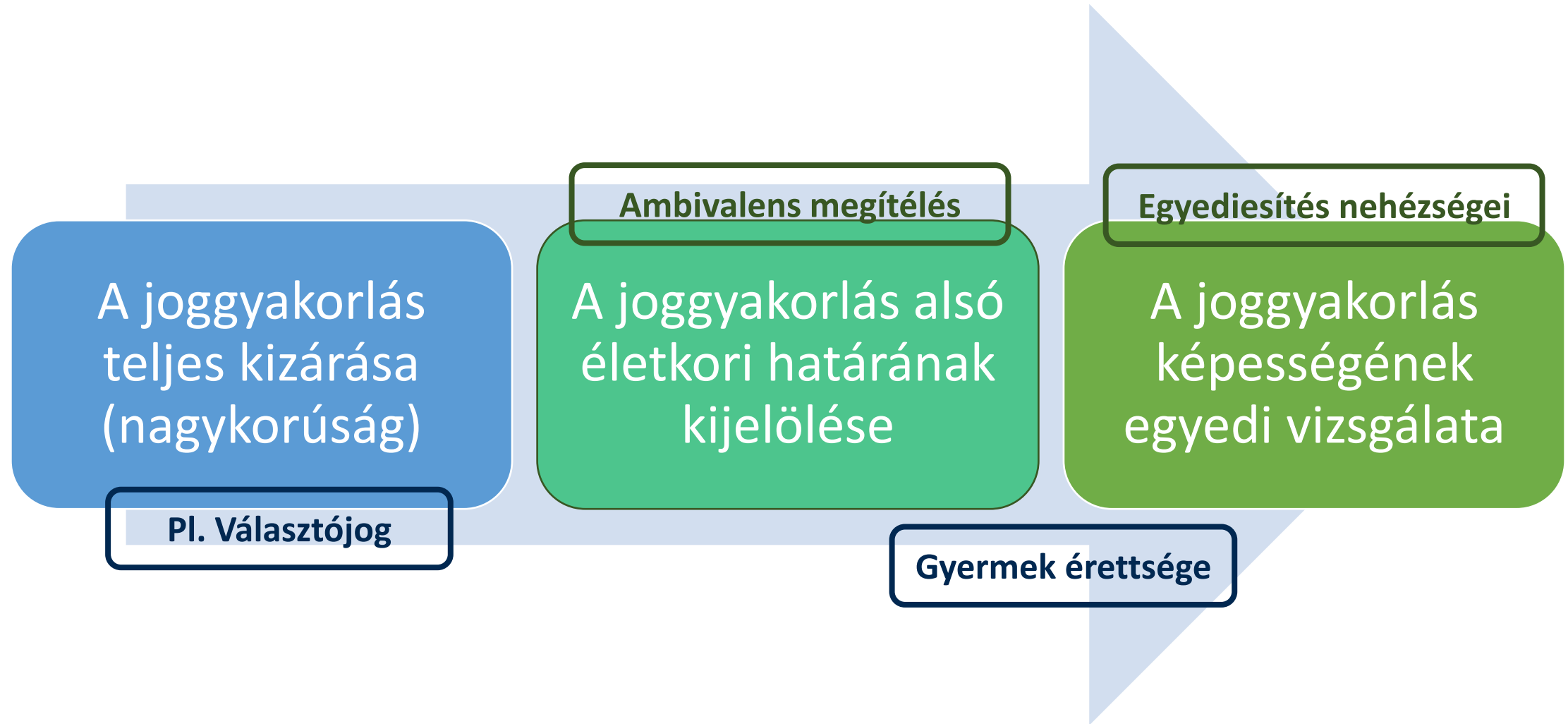
A gyermek
döntéshozatali
képességével
kapcsolatos

- a gyermek életkora/érettsége
- az adott döntés tartalma
- az adott döntés következményei

A szülő neveléshez
való joga /
kötelezettsége

- a szülő nevelési autonómiája
- állam által előírt jóváhagyás
- korlát: gyermek legjobb érdeke

A gyermekek joggyakorlása és jogérvényesítése

A gyermekrészvétel gyermekjogi alapjai

CRC Article 12.

1. States Parties shall assure to the child who is **capable of forming his or her own views** the right to express those views freely **in all matters affecting the child**, the views of the child being given due weight **in accordance with the age and maturity of the child**.

2. For this purpose, the child shall in particular be provided the opportunity to be heard in **any judicial and administrative proceedings affecting the child, either directly**, or through a representative or an appropriate body, in a manner consistent with the procedural rules of national law.

Gyermekjogi Egyezmény 12. cikke

Az Egyezményben részes államok **az ítélőképessége birtokában lévő (véleménye kifejezésére képes) gyermek** számára biztosítják azt a jogot, hogy **minden őt érdeklő (érintő) kérdésben** szabadon kinyilváníthassa véleményét, a gyermek véleményét, **figyelemmel korára és érettségi fokára**, kellően tekintetbe kell venni.

2. Ebből a célból nevezetesen lehetőséget kell adni a gyermeknek arra, hogy **bármely olyan bírói vagy közigazgatási eljárásban, amelyben érdekelt**, közvetlenül vagy képviselője, illetőleg arra alkalmas szerv útján, a hazai jogszabályokban foglalt eljárási szabályoknak megfelelően meghallgassák.

A gyermekrészvétel – életkor és érettség

Gyermekjogi Egyezmény 12. cikke

12. számú általános
kommentár

Az Egyezményben részes államok a **véleménye kifejezésére képes gyermek** számára biztosítják azt a jogot, hogy **minden őt érintő kérdésben** szabadon nyilváníthassa véleményét, a gyermek véleményét, **figyelemmel korára és érettségi fokára**, kellően tekintetbe kell venni.

„Az az elterjedt gyakorlat alakult ki, amely [e cikket] **tágabb értelemben „részvételként” fogtak fel**, bár e kifejezés maga nem szerepel a 12. cikk szövegében. Ez a kifejezés fejlődött, és ma már széles körben használják olyan folyamatok leírására, amelyek **magukban foglalják a gyermekek és felnőttek közötti, kölcsönös tiszteleten alapuló információmegosztást és párbeszédet**, és amelyek során a gyermekek megtanulhatják, hogyan veszik figyelembe a véleményüket és a felnőttek véleményét, és hogyan alakítják az ilyen folyamatok eredményét.”

„A 12. cikk azzal, hogy előírja a kornak és érettségnek megfelelő súlyozását, egyértelművé teszi, hogy **az életkor önmagában nem határozhatja meg a gyermek véleményének jelentőségét**. A gyermekek megértési szintje nem feltétlenül kapcsolódik biológiai korukhoz. Kutatások kimutatták, hogy az információk, a tapasztalatok, a környezet, a társadalmi és kulturális elvárások, valamint a támogatás szintje mind hozzájárulnak a gyermek véleményalkotási képességének fejlődéséhez. Emiatt a gyermek véleményét **eseti vizsgálat során kell értékelni**.”

„Az érettség arra a képességre utal, hogy **megértsük és felmérjük egy adott ügy következményeit**, ezért figyelembe kell venni a gyermek egyéni képességeinek meghatározásakor. Az érettséget nehéz meghatározni; a 12. cikk összefüggésében a gyermek azon képessége, hogy ésszerű és független módon kifejezze véleményét bizonyos kérdésekről. Az **ügynek a gyermekekre gyakorolt hatását** is figyelembe kell venni. Minél nagyobb az ügy kimenetelének hatása a gyermek életére, annál relevánsabb a gyermek érettségének megfelelő értékelése.”

A dinamikus gyermekfogalom alapjai

Article 5.

States Parties shall respect the responsibilities, rights and duties of parents or, where applicable, the members of the extended family or community as provided for by local custom, legal guardians or other persons legally responsible for the child, to provide, **in a manner consistent with the evolving capacities of the child,** appropriate **direction and guidance** in the exercise by the child of the rights recognized in the present Convention.

Gyermekjogi Egyezmény 5. cikke

Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják a szülőknek vagy, adott esetben a helyi szokás szerint, a nagycsaládnak vagy a közösségnek, a gyámoknak vagy más, a gyermekért törvényesen felelős személyeknek azt a felelősségét, jogát és kötelességét, hogy a gyermeknek az Egyezményben elismert jogai gyakorlásához, **képességei fejlettségének megfelelően,** **iránymutatást és tanácsokat adjanak.**

**Joggyakorlás és autonómia, mint
folyamat 18 éves korig**

A klímaügyek, klímamozgalom és gyermekjogok

Klímamozgalmak gyermekjogi hatásai

Jövő generáció
érdekei

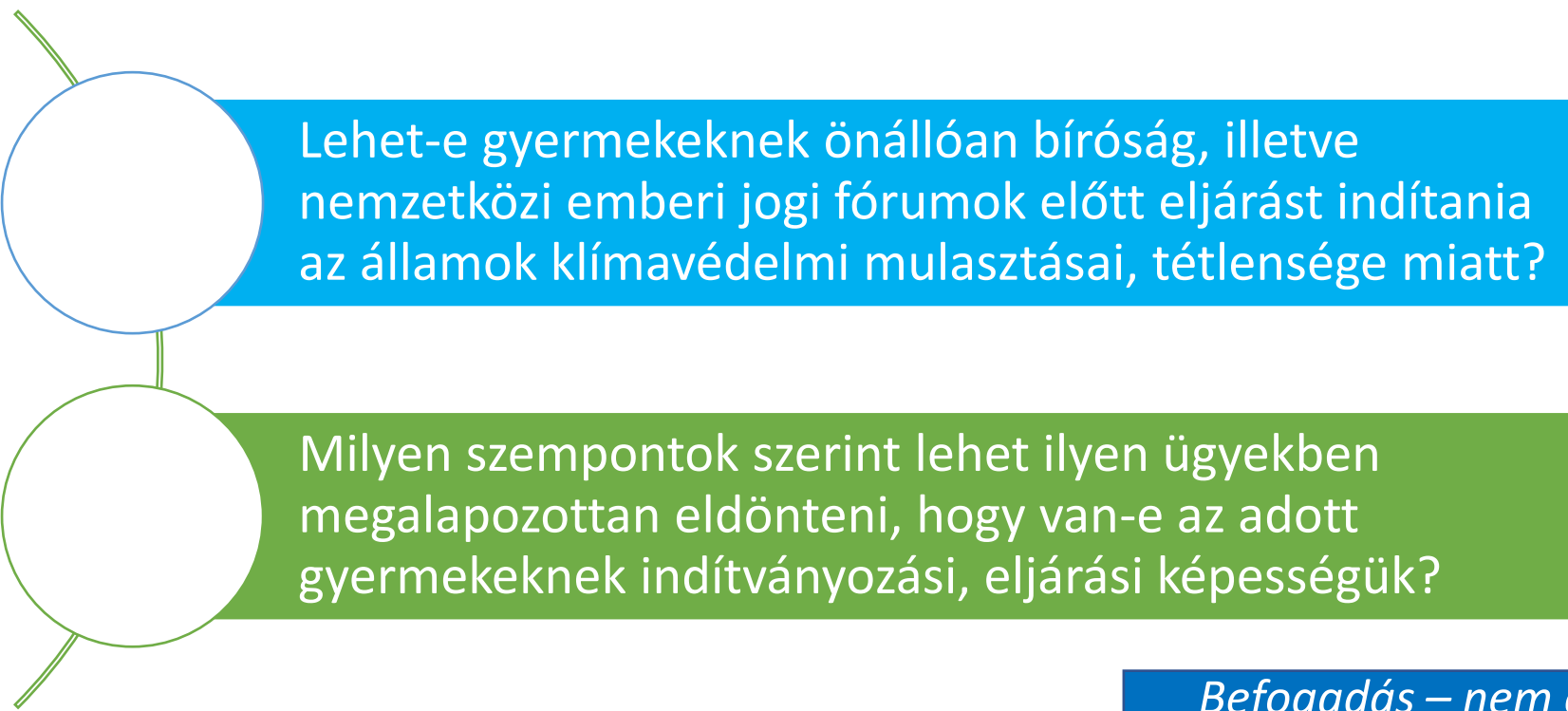
Fogalmi nehézségek

Egészséges
környezethez
való jog

Gyermejjogi
relevancia

Gyermejjogi „krízis”

A gyermekek eljárásindítása és klímaperek

Lehet-e gyermekeknek önállóan bíróság, illetve nemzetközi emberi jogi fórumok előtt eljárást indítani az államok klímavédelmi mulasztásai, tétlensége miatt?

Milyen szempontok szerint lehet ilyen ügyekben megalapozottan eldönteni, hogy van-e az adott gyermekeknek indítványozási, eljárási képességük?

Hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítése?

Duarte Agostinho és mások kontra Portugália és másik 32 állam, EJEB, 2024

Befogadás – nem elemezte külön a képességeket

Elutasítás – joghatóság hiánya

ELTE | ÁJK
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

Köszönöm a figyelmet!

Lápossy Attila

ELTE ÁJK Alkotmányjogi Tanszék

„Gyermekek jogok környezeti és klímaügyekben”
szakmai rendezvény **2025. november 6.**

